

'Mooi hè, dat een natuurwoestijn zo'n oase werd'

Ver voor het kabinet begon over natuurbeheer door boeren, gooide aspergeteler Roel Winters het roer al om: zijn akkers zijn nu het domein van vogels, kruiden en insecten. Hij is trots, maar wordt gek van de ambtelijke molens.

Een onverzettelijke aspergeplant en twintig oude coniferen. Je moet goed zoeken om nog sporen te vinden van het recente landbouwverleden van landgoed De Langakkers in het Brabantse Leende. In het herfstige hooiland bloeien nog zandblauwtjes, knoopkruid en heelblaadje en schieten twee patrijzen weg. Een groepje veldleeuweriken spoedt zich zuidwaarts en een akkerhommel zoekt nectar op een geurende wilde marjolein. "En zie je die geelgorzen. Dat zijn mijn ambassadeurs. Die horen echt bij het kleinschalig cultuurlandschap dat ik hier zo graag wil hebben. Sttt. Voorzichtig. Daar lopen twee reeën."

Hij is in tempo en enthousiasme nauwelijks bij te houden, deze Roel Winters. Met grote stappen en breed zwaaiend met de armen, loopt de gedreven eigenaar van De Langakkers naar een poel waarboven libellen wind en bewolking trotseren. "Ik heb nou net gemaaid gefaseerd in verband met overwinterende insecten maar afgelopen zomer stond het hier vol moeraswespenorchissen. En een heikikkers joh. Hartstikke blauw waren ze. Mooi idee hè, dat hier een paar jaar geleden nog asperges stonden. Dat een natuurwoestijn zo'n oase kan worden."

Lang voordat staatssecretaris Bleker begon over natuurbeheer door boeren, besloot aspergeteler Winters dat het anders moest. Hij had genoeg van de monotone aspergebedden zonder vlinders of vogels. Het roer moest om; de bedden moesten natuur worden, zijn land weer het domein van kruiden, insecten, vogels, amfibieën en ander natuurlijk leven. "Ik wilde meehelpen de achteruitgang van de biodiversiteit tegen te gaan, anderen laten zien hoe fantastisch natuur is. Mensen bewegen om voorzichtig met de aarde om te gaan, de verwondering en bewondering overbrengen op kinderen." Als eerste ging de typisch Brabantse tuin met coniferen, hortensia's en perkgoed op de schop. Schapen namen de plek in van de maaimachine, oude appelrassen vervingen de afrikaantjes en exotische struiken.

Winters kreeg de smaak te pakken en de aspergebedden gingen plat. Meter voor meter nam hij onder handen. Vanuit het idee dat een kleinschalig cultuurlandschap een enorme biodiversiteit kent, boetseerde hij tal van kleine landschapjes. Er kwamen kruidenrijke hooilandjes deels ingezaaid met biologische kruiden- en grasmengsels poelen, hakhoutbosjes en vlechthekken, heel veel vlechthekken. "Die heggen zijn echt fantastisch, ik ben eraan verslingerd. Er zit de wereld aan vogels in en muizen bij de vleet. Deze heb ik vorig jaar pas gevlochten en is dus nog niet echt dicht, maar over twee jaar komt hier geen koe meer doorheen."

Dicht of niet, mooi zijn de heggen ook nu al, vol ringmussen en 's zomers vol grasmussen. De meidoorns dragen knalrode bessen, de haagbeuk kleurt zachtbruin en op de grond liggen aangevreten hazelnoten. Een sperwer vliegt over.

Uit een hobbelig weiland een stukje verderop klinkt geloei van het groepje Brandrode runderen, koeien van het oude, bedreigde Nederlandse ras dat Winters een deel van de weilanden laat begrazen. "Niet alle weilanden en niet allemaal even intensief, om zo veel mogelijk verschillende plantensoorten te krijgen."

De verscheidenheid is bijna verwarrend. Boven de bloemrijke akkers met de oude graangewassen evie, sint jans en emmer fladderen atalanta's en een late kleine parelmoervlinder, terwijl een kneu vergeefs op een verdorde koningskaars tracht te balanceren.

De landeigenaar blijkt een liefhebber van hergebruik. Slooppuin stopte hij in muurtjes "vind ik mooi en daar zitten roodborsttapuiten graag op". Van oude veeroosters, afkomstig van zijn vaders voormalige veehouderij, 'stapelde' hij een vleermuiswinterverblijf. Overbevolkt is de kelder nog niet, maar de eerste franjestaarten en grootoor- en baardvleermuizen hebben al overwinterd.

Winters is trots en niet zonder reden. Op zijn landgoed van 20 hectare broeden vijftig soorten vogels waaronder de ringmus, kerkuil, steenuil en huiszwaluw. De bedreigde heikikker en levendbarende hagedis planten zich er voort. Winters heeft 27 soorten vlinders geteld en er floreren vele tientallen soorten kruiden, grassen en struiken op zijn terrein.

Jaarlijks probeert hij honderden bezoekers ervan te overtuigen dat ze zorgvuldig moeten omgaan met de natuur. Schoolkinderen gaan op ontdekkingsstocht door zijn hof. Het oogt en klinkt paradijselijk, maar echt simpel is het niet om in Nederland particulier natuurbeheerder te worden, zo blijkt uit Winters verhaal. En de Brabander had en heeft het nog 'relatief gemakkelijk' omdat hij nog inkomsten heeft uit een bedrijventerrein dat hij bezit. Hij hoeft niet echt van zijn landgoed te leven.

De perikelen met het ministerie van economische zaken, landbouw en innovatie maken hem bij tijd en wijlen moedeloos. Het begon al toen Winters van een groot deel van zijn grond de bestemming wilde veranderen van landbouw in natuur (landgoed) om zo geld vrij te krijgen voor de omvorming. "Want ook al doe ik bijna alles zelf, je hebt toch af en toe hulp nodig en in elk geval materiaal en machines. En dus kost zo'n natuurgebied aanleggen toch handenvol geld."

Het herbestemmen tot landgoed levert fiscaal voordeel, omdat natuurgrond minder waard is dan landbouwgrond. "Maar die ambtelijke molen, die bureaucratie", verzucht Winters. "Maanden en maanden ben je er mee bezig. Waarom ik niet wil openstellen en wat ik er denk te gaan doen? Vragen, vragen en vragen. Stapels formulieren en uiteindelijk een heel klein beetje geld."

Met de ambtenaren die komen controleren of Winters wel aan de subsidievoorwaarden voldoet, wil het ook niet altijd vlotten. "Zie je dit mooie ruige hoekje? Het hoort officieel bij de houtwal, maar door de droogte van afgelopen zomer zijn de aangeplante boompjes verdroogd en is het stuk verruigd. Ik heb het om ecologische redenen expres zo gelaten. De ruigte betekent namelijk nog meer variatie en daarmee nog meer biodiversiteit. Trekt die ambtenaar een paar tientjes van de subsidie af omdat ik niet de goede doelsoorten heb. Formeel heeft zo'n man gelijk, maar hij moet toch ook naar mijn bedoeling kijken? En die poel met riet? Ook bestraft. Een poel hoort niet zoveel riet te hebben. Maar ik vang hier het regenwater van het bedrijventerreintje op om de waterkringloop rond te houden. Goed voor het milieu, zou je denken. Tja, en regenwater is in Nederland nou eenmaal voedselrijk dus groeit er riet. Fout! Mag niet! Strafkorting. Het geneuzel."

Maar Winters is er de man niet naar om bij de pakken neer te zitten. Hij heeft een passie, hij wil de planten en dieren op zijn eigen grond én elders beschermen. "Daarom ook stel ik mijn landgoed niet open, hoewel dat extra subsidie opleveren zou. Als iedereen hier zomaar in kan, krijg je overal honden en zien mensen dit landgoed slechts als prettig groen behang tijdens het wandelen. Ik wil uitleggen hoe belangrijk bescherming is, hoe enorm divers zulk prachtig kleinschalig cultuurlandschap kan zijn. Bovendien, en dat is misschien nog wel belangrijker, wil ik voorkomen dat crossmotoren hier de rust verstoren. Die horen echt niet in de natuur."

Winters gaat nog een stapje verder. Als eigenaar van een bedrijventerrein zit hij midden in de ondernemerswereld. Hij probeert ze over te halen ecologische tuinen aan te leggen of wellicht zelfs een sedumdak. Zijn overtuigingskracht lijkt groot want de eerste 'discipelen' zijn er al.

Maar zijn hart ligt vooral bij De Langakkers. Benend over het zandpad waar graafwespen boven zweven wijst de natuurman in de lucht: "Havik! Met volle krop. Geheid dat die een houtduif gegrepen heeft."

'Regenwater is in Nederland voedselrijk en dus groeit er riet in de poel. Fout! Mag niet! Strafkorting. Het geneuzel.'

Roel Winters bij zijn Brandrode runderen. Ze begrazen een deel van de weilanden. "Niet allemaal en niet allemaal even intensief, om zo veel mogelijk plantensoorten te krijgen." Wilde marjolein op landgoed De Landakkers in het Brabantse Leende. Vlechthekken en muurtjes van slooppuin.